

PAŃSTWOWA STRAŻ POŻARNA

KOMENDA POWIATOWA PSP W BRZESKU

OD POWIATOWEJ KOMENDY STRAŻY POŻARNYCH URZĘDU POWIATOWEGO W BRZESKU

DO KOMENDY POWIATOWEJ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ W BRZESKU

*Pożar może powstać w każdej chwili, w każdym miejscu,
z przyczyn, których się nie spodziewasz.*

Neron (wielki pożar Rzymu, 64 r.)

*Pamięć o przeszłości to fundament,
na którym budujemy naszą przyszłość.*

Św. Jan Paweł II (czwarta pielgrzymka do Ojczyzny, 1991 r.)

Ogień, obecny w życiu człowieka od zarania dziejów, stanowił fundament wielu osiągnięć cywilizacyjnych – umożliwiał przygotowanie pożywienia, ogrzewanie i rozwój rzemiosła. Jednocześnie, niekontrolowany, stawał się groźnym żywiołem, który w krótkim czasie mógł obrócić w ruinę dorobek całych społeczności. Tragiczne skutki licznych pożarów na przestrzeni wieków ukazały konieczność organizowania działań mających na celu ochronę przed ogniem. To właśnie doświadczenia tych dramatycznych zdarzeń stały się impulsem do tworzenia struktur zajmujących się ochroną przeciwpożarową, której historia w Polsce, a także w powiecie brzeskim, odznacza się bogatym dorobkiem i wieloletnią tradycją służby na rzecz szeroko pojętego bezpieczeństwa pożarowego.

Wiele informacji zawartych w niniejszym opracowaniu pochodzi ze zbiorów prywatnych mgr. Karola Bernackiego – lokalnego kronikarza i badacza, który

+ 48 47 831 44 00
+ 48 47 831 44 13

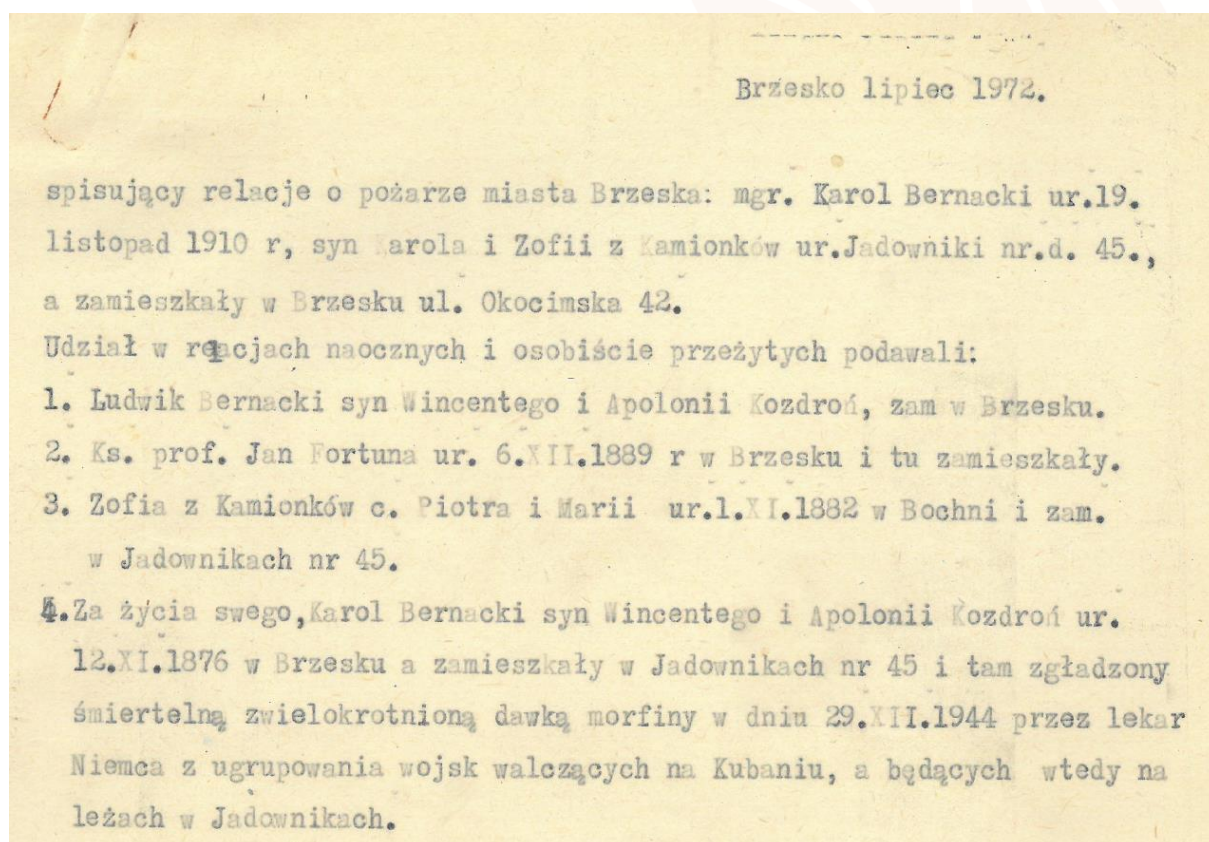

kppspbzesko@malopolskie.straz.gov.pl
www.gov.pl/web/kppsp-brzesko

ul. Solskiego 16
32-800 Brzesko

podjął się spisania dziejów powiatu brzeskiego oraz samego miasta Brzeska. W swoich opisach, opartych na źródłach archiwalnych i relacjach mieszkańców, ujął on obszerny materiał dotyczący pożarów, jakie nawiedzały region w przeszłości, a także funkcjonowania ówczesnych straży pożarnych. Dzięki jego wieloletniej pracy dokumentacyjnej możliwe było odtworzenie wielu istotnych faktów dotyczących organizacji i rozwoju ochrony przeciwpożarowej na tym terenie.

Rys. 1. Początkowy fragment opisu jednego z pożarów miasta, w którym przedstawia się relacjonujący

Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

Pierwsze wzmianki o pożarach, które dotykały Brzeska, sięgają drugiej połowy XVII wieku. W 1678 roku odnotowano poważny pożar miasta, jednak to wydarzenia z pierwszej połowy XVIII wieku szczególnie utrwaliły się w zbiorowej pamięci mieszkańców. W 1723 roku Brzesko zostało dotknięte wielkim pożarem, który spustoszył znaczną część zabudowy miejskiej. Skala zniszczeń i dramatyczne skutki

tego żywiołu wywołały wśród lokalnej społeczności potrzebę nie tylko odbudowy, ale również symbolicznego zabezpieczenia miasta przed kolejnymi katastrofami.

W odpowiedzi na to tragiczne wydarzenie, w 1731 roku mieszczenie ufundowali figurę św. Floriana, ustawioną aktualnie na środku płyty brzeskiego rynku. Święty Florian, czczony jako patron chroniący przed ogniem i opiekun strażaków, stał się nie tylko duchowym symbolem ochrony, ale także trwałym świadectwem świadomości społecznej w zakresie zagrożeń pożarowych. Akt ten wpisuje się w szerszy kontekst epoki, w której religijne i obywatelskie formy reagowania na klęski żywiołowe często łączyły się w działania o charakterze wspólnotowym. Na przedniej ścianie postumentu, na którym ustawiono postać św. Floriana, wykuto napis w języku łacińskim:

*S. FLORIANO REGNI POLONIAE PATRONO
IN HONOREM CONFLAGRATO TOT VICIBUS OPPIDO IN PATROCINIUM
ANNO DOMINI 1731 DIE 26 NOVEMBRIS POSITUM EST*

W tłumaczeniu na język polski:

*ŚWIĘTEMU FLORIANOWI, PATRONOWI KRÓLESTWA POLSKIEGO,
W HOŁDZIE, PO LICZNYCH POŻARACH, KTÓRE DOTKNĘŁY MIASTO,
NA ZNAK PROŚBY O JEGO OCHRONĘ
UMIESZCZONO W ROKU PAŃSKIM 1731, DNIA 26 LISTOPADA*

Brzesko, najstarszy pomnik mający związek z walką mieszkańców Brzeska z "czerwonym kurem"; to przepiękny pomnik kamienny na plantach miasta, wybudowany w 1731 roku.-

Na-pis na cokole pomnika w języku łacińskim:
" Sancti Floriani Regni Poloniae Patranum
in nomine conflagratio 10 vicibus oppido in
patrimonium A.D.1731,26.XI.positus est."
Po polsku "W intencji świętego Floriana Patro-
na Królestwa Polskiego, na ojcowiznie, na dre-
dze 10 ciu składek, po pożarze miasteczka
został wzniesiony w dniu 26 listopada Roku
Pańskiego 1731!"- Odnowiony w 1906,1941,1967r.-

Samo wykonanie postaci św. Floriana w zbroi
z hełmem na głowie, ze skopcem w rękę, na pię-
knym cokole świadczy o smaku artystycznym
fundatorów, i talencie artysty.

Rys. 2. Fotografia pomnika św. Floriana pochodząca prawdopodobnie z 1971 roku z opisem autorstwa Karola Bernackiego
Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

Postać św. Floriana, jak i postument, wykonane są z dużym artystycznym smakiem. Pomnik ten ma charakter zabytku, jako istniejący od 240 lat. Pomnik był ustawiony początkowo w północno - zachodniej pierzei rynku, ale przestawiono go na środek rynku po 1904 roku.

Album zdjęć miasta Brzeska od 1880 r. do 1904 wskazuje na zdjęciu pokazującym zgliszcza północnej i zachodniej pierzei rynku, Iszą lokalizację pomnika. Przy pomniku stał sprzęt strażacki ale czasowo bowiem drewniana remiza strażacka uległa spaleniu, dnia 25.VII.1904 r

Karol Bernacki

Wybudowanie w 1731 roku usytuowanego na rynku górnym w Brzesku /planty/, przepięknego pomnika św. Floriana patrona straży pożarnych, nakazuje mniemać że już na początku XVIII wieku istniały na terenie Brzeska i okolicy silne związki ochotniczych straży pożarnych. Straże te interweniowały w rozlicznych pożarach miast, dworów i wsi, które w ówczesnych czasach budowane były z drewna, a dachy domostw kryte słomą i gontem. Zabudowy miasteczek i wsi były zbite i lokalizowane były dla łatwiejszej obrony przed klęską pożaru, przy rzekach, potokach i stawach.

Przypisek autora.

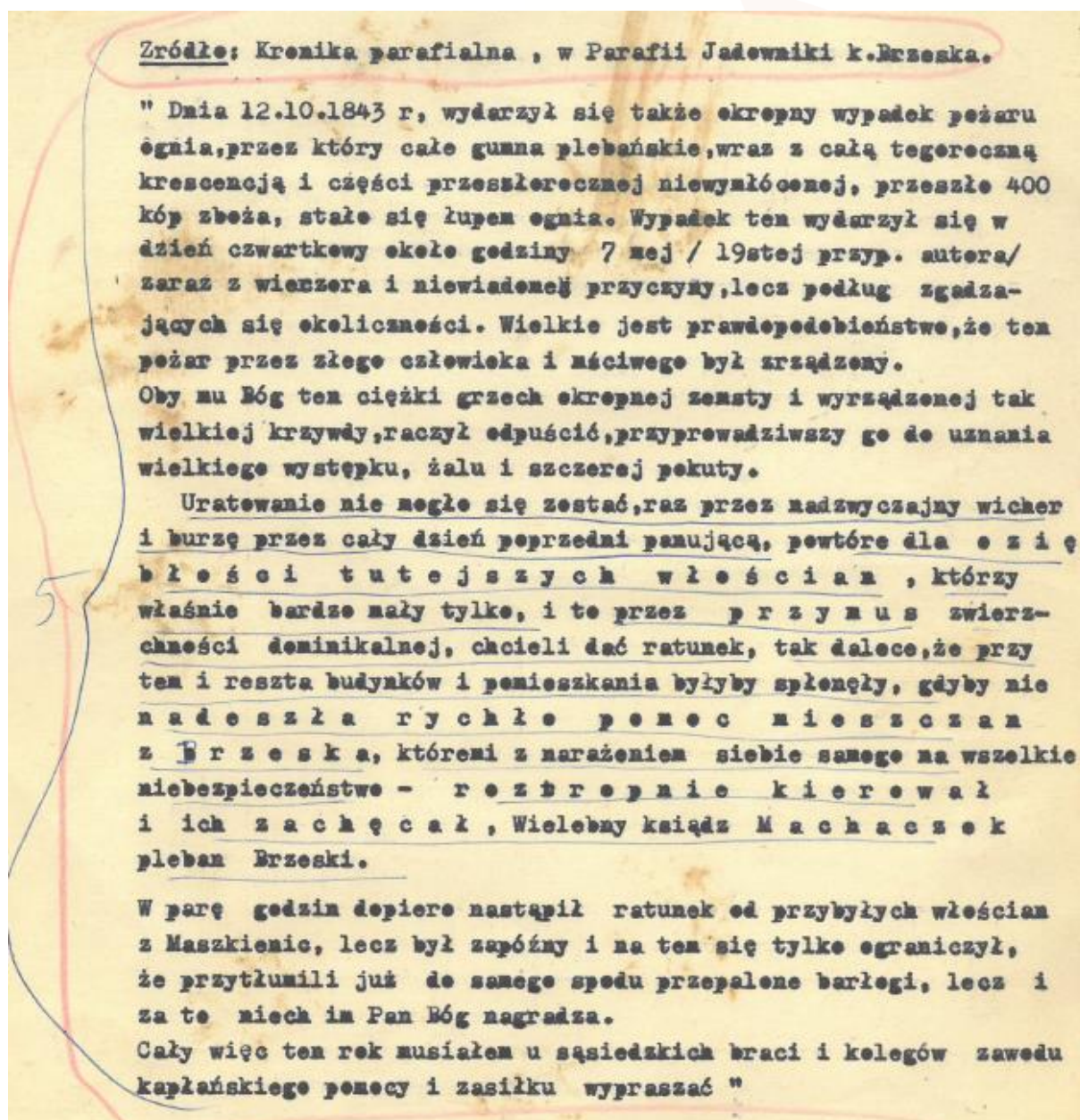
mgr Karol Bernacki.

Rys. 3. Opisy brzeskiego pomnika św. Floriana autorstwa Karola Bernackiego
Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

Mimo podjętych starań, duży pożar nawiedził Brzesko również w 1752 roku, ponownie ukazując bezsilność mieszkańców wobec żywiołu. W 1784 i 1786 roku miasto stanęło w obliczu kolejnego zagrożenia. Ogień zniszczył kościół oraz miejskie dokumenty i przywileje cechowe. W 1792 roku wybuchł następny pożar,

w wyniku którego spaleniu uległa część zabudowy miejskiej. Następnie w XIX wieku, w 1852, 1863, 1874, 1876, 1884, 1885 oraz 1890 roku, Brzesko dotykały kolejne tragedie pożarowe, które wielokrotnie niszczyły majątek mieszkańców i infrastrukturę miejską.

Rys. 4. Fragment opisu pożaru z 1843 roku autorstwa Karola Bernackiego
Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

Rok. 1847. Dosyć upłynął spokojnie. Nieuważaj i zgnilizna
 ziemniaków, coraz więcej się szerzyć peczety.
 Gminy oburzają się przeciw prawom Kościołów, względem danin
 dziesięciny, mesznego i tym podobne.
W okolicy z niewiadomych przyczyn
bardzo częste pokazują się, pożary
ognia.
 Wiele bardzo dworów i gumien ze zbo-
 żem stały się pastwą płomieni, wsku-
 tek tego powszechny niedostatek,
 głód i nareszcie rozmaite choroby, febry, nerwowe gorączki i
 tyfus, stąd i częste wypadki śmierci, tak dalece, że w samej
 parafii Jadowniki 287 osób wymarło / obecnie przy 4.900 osób
 umiera rocznie średnie od 65 do 75 osób//przypisek autora/1972r

Rys. 5. Fragment informacji o pożarze z 1847 roku autorstwa Karola Bernackiego
 Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

W odpowiedzi na narastające zagrożenie pożarowe, w 1874 roku powstała w Brzesku Ochotnicza Straż Pożarna (OSP), która miała na celu zwiększenie skuteczności w walce z pożarami. Mimo tych starań, w 1904 roku Brzesko ponownie stanęło w obliczu ogromnego pożaru, który zniszczył znaczną część zabudowy miejskiej.

Rys. 6. Fotografia pocztówki przedstawiającej widok Brzeska po pożarze w 1904 roku
 Źródło: <https://picryl.com/search?q=Brzesko>

+ 48 47 831 44 00
 + 48 47 831 44 13

kppspbzesko@malopolskie.straz.gov.pl
www.gov.pl/web/kppsp-brzesko

ul. Solkiego 16
 32-800 Brzesko

Rys. 7. Fotografie przedstawiające widok Brzeska po pożarze w 1904 roku
Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

Rys. 8. Fotografia przedstawiająca widok Brzeska po pożarze w 1904 roku
Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

Rys. 9. Fotografia pocztówki przedstawiającej widok Brzeska po pożarze w 1904 roku
Źródło: <https://picryl.com/search?q=Brzesko>

*Wiadomości z Brzeska
z dnia 25.VII.1904r*

Lipiec 1904 roku był upalny. W czerwcu dokonano sianokosów i zwózki siana. Do piętnastego lipca ukończono żniwa jęczmienia ozimego. Rozpoczęto żniwa żyta. Szczególnie sprężyscie szły roboty żniwne na plebanii w Brzesku. Na dzień odpustowy t.j. na 25.VII.1904 r. ustalona była instalacja na stanowisko proboszcza w Brzesku ks. Jakuba Oleksego. Poczyniono jak w takim wypadku bywa szereg przygotowań. Wysłano zaproszenia na ten dzień do okolicznych Księży Sąsiadów. Ponieważ dzień 25.VII. 1904 r był dniem patrona kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Jakuba, ponieważ instalowanie proboszcza zbiegło się z jego imieninami, uroczysty odpust, uroczysta Msza św. w asyście księży, zgromadzili w kościele i wokół kościoła wielu mieszczan z Brzeska, a także pątników z okolicy. Duży obszar podwórza plebańskiego zajęły powozy księży zaproszonych na odpust, a to z Okocimia, Uszwi, Gnojnika, Poręby Spytkowskiej, Jasienia Rzezawy, Bochni, Szczepanowa, Jadownik, Porąbki Uszewskiej i Dębna, Przygotowano na plebani posiłki i napitek dla furmanów i woźniców. Przygotowano uroczysty obiad dla zaproszonych Księży. Dzień zapowiadał się piękny, a w miarę zbliżania się godziny 11 tej był już na granicy dnia upalnego. W kościele panował niesamowity tłok. Uroczyste celebrowanie Sumy zakłócone zostało jakimś dziwnym szmerem który przeszedł po ludziach z ust do ust. Młodzi mężczyźni należący do Straży Pożarnej opuszczali szybko nabożeństwo. Za pojedynczymi ludźmi zaczęli gromadnie opuszczać nawę kościelną i inni mieszczenie. Podawano sobie po cichu z ust do ust wieść, że miasto zaczyna płonąć od strony Zielonki. Wtedy ksiądz prefekt Jan Nalepa z Gimnazjum z Bochni wyszedł na ambonę i spokojnym głosem, by nie wywołać paniki, zaznajomił modlących się z faktem rozprzestrzeniającego się w mieście pożaru. Nieliczni pozostali

./.

Rys. 10. Opis pożaru Brzeska w 1904 roku autorstwa Karola Bernackiego (str. 1)

Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

+ 48 47 831 44 00
+ 48 47 831 44 13

kppspbzesko@malopolskie.straz.gov.pl
www.gov.pl/web/kppsp-brzesko

ul. Solskiego 16
32-800 Brzesko

dopełnili uczestnictwa w uroczystej Sumie Instalacyjnej. Zaproszeni księża nie zasiadli do przygotowanego na celbani obiadu. Opuszczali w powozach płonące miasto.

Walkę z żywiołem ognia podjęła pierwsza Ochotnicza Straż Pożarna z Browaru Okocim. Zamknęła ona dostęp szalejącemu ogniovi do domów zlokalizowanych przy ulicy Mickiewicza i położonych na Traczu. Domy poza mostem na Zielonce ocalały. Ocalał budynek Powiatowej Rady Narodowej i dalsze budynki w jego sąsiedztwie. Pożar z niezwykłą szybkością atakował ulicę Mickiewicza, Ulicę Waryńskiego, ulicę Berka Joselewicza, ulicę Lgo Maja, ulicę Jagiellońską, oraz w wszystkie cztery pierzeje rynku górnego, południową, północną, wschodnią i zachodnią. Mieszczanie wyrzucali w popłochu, meble pościel, towary na plac rynku górnego. Wnet cały rynek pokryła wielka góra pierzyn poduszek, towarów, mebli ubrań, i wszelkiego dobytku ludzkiego porzucanego w beładzie było dalej od szalejącego ognia. Urał lipcowego dnia, rozpalone od morza płomieni powietrze, stwarzały pionowe wiry podobne do lokalnych trąb powietrza. W wirach tych krążyły palące się książki, kawałki pokrycia papowego i gątów drewnianych z dachów płonących domostw. Te rozpalone zagwie spadały na rynek, spadały na nietknięte ogniem domy, zapalając je w coraz to nowe źródła ognia. Krzyk, szloch, nawoływania, odgłosy komend, stukot bosaków, syk płomieni, trzask walących się wiązań dachów stwarzał obraz satanicznego potępieńczego młyna. Poczęły gorzeć na rynku meble, pierzyny, odzież, towary. Drogi wyprowadzenia tych dóbr z rynku zostały odcięte morzem ognia i dymu. Brak wody w Uszwicy. Brak wody w studniach miejskich. Całkowite załamanie psychiki mieszczan kontrastującą atmosferą święta odpustowego i tragedią przeżywanego nieszczęścia, uderzyło jak obuchem w głowę rozsądek zwariowanych mieszczan. Kilo z nich narażało życie dla ratowania kasy pancernej żyda Celnika, wyciągając ją na żelaznych łańcuchach z płonącego domu. Na skutek telefonicznych wezwań na skutek, widocznego z daleka słupa

Rys. 11. Opis pożaru Brzeska w 1904 roku autorstwa Karola Bernackiego (str. 2)
Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

dymu i ognia przybywały na miejsce pożaru sąsiedzkie straże pożarne. Przybyła Straż Miejska z Tarnowa z Bochni, a nawet z Krakowa. Przybyła kompania wojska z z Tarnowskiego 57 regimentu. Rozprószone i nieobjęte jednym kierownictwem działanie po linii obrony ujęte zostało w jedno kierownictwo. Nie ocaliło to jednak miasta. Spłonęły domy i gumna przy siennym rynku zwanym obecnie placem Kazimierza Wielkiego. Spłonęły wszystkie domy przy ulicy Kościuszki. Od iskiej i panującego gorąca zapaliły się gniazda kavek na wieży kościoła parafialnego. Spłonęła wieża, spłonął dach. Stopiły się dzwony. Z kościoła wynoszono apartamenty kościelne na łąki Trzcianki. Tam Ludwik Bernacki syn Wincentego, wyniósł figurę Chrystusa Zmartwychstałego ratując ją z płonącego kościoła. Z tej też przyczyny od 1904 roku niósł tę figurę każdorocznie w czasie Wielkanocnych procesyj. Figura ta stoi ~~przysł~~ przez okres świąt wielkanocnych na lewej stronie ołtarza głównego. Żołnierze obsypywali ganek plebanii ziemią, by nie pozwolić na zapalenie się budynku plebanii. Spłonęły stodoły plebańskie. Spłonął drewniany kościółek pod wezwaniem św. Ducha. Spłonął budynek magistratu miasta Brzeska. Paliły się na cmentarzu katolickim przy ulicy Kościuszki drewniane krzyże na mogiłach. Z domu żałoby państwa Waników wyniesiono trumnę ze zwłokami pielarza Wanika na cmentarz. Musiano ją zakopać bez pogrzebu w ziemi, bowiem drewniana trumna zaczęła się zajmować od ognia. Na noc wojsko rozpięło namioty wojskowe na łąkach na Równi. Tam schronili się pogorzelnicy z dziećmi. Po sąsiednich parafiach z miejsca organizowano pomoc dla pogorzelników. Na drugi dzień po porzarze w godzinach południowych nadeszło oberwanie chmury nad Brzesko. Strumienie wody lały się z chmur na ~~miasto~~ ^{miasto} ~~topiąc~~ ^{topiąc} piwnice, gasząc barłogi, popieliska. Nurty wody zносиły z ulic węgle drzewne, popiół, mniejsze przedmioty do rzeki Uszwicy. Ulewa zawałiła mуровany strop na kościele parafialnym. Runął on na środkową nawę kościoła, wywołując zgrozę.

Rys. 12. Opis pożaru Brzeska w 1904 roku autorstwa Karola Bernackiego (str. 3)

Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

+ 48 47 831 44 00
+ 48 47 831 44 13

kppspbrzesko@malopolskie.straz.gov.pl
www.gov.pl/web/kppsp-brzesko

ul. Solskiego 16
32-800 Brzesko

Po tym tragicznym wydarzeniu, władze lokalne oraz społeczność Brzeska podjęły decyzję o odnowieniu figury św. Floriana, która była symbolem ochrony miasta przed ogniem. Odnowiona figura stanowiła nie tylko wyraz pamięci o ofiarach pożarów, ale także miała symbolizować nadzieję na dalszą ochronę przed tym żywiołem.

4 lutego 1950 roku Sejm uchwalił ustawę o ochronie przeciwpożarowej, w której powołano państwowe fachowe organy ochrony przeciwpożarowej. Na mocy tej regulacji powstała Komenda Główna Straży Pożarnych, a także komendy wojewódzkie, powiatowe i miejskie straży pożarnych. Stworzono samodzielny pion organizacyjny o charakterze operacyjnym, który podlegał ministrowi administracji publicznej. Nowa struktura uzyskała uprawnienia do dysponowania wszystkimi strażami pożarnymi w Polsce, w tym zarówno zawodowymi terenowymi i zakładowymi, jak i ochotniczymi strażami pożarnymi.

W tamtym czasie, w powiecie brzeskim, powstała Powiatowa Komenda Straży Pożarnych Urzędu Powiatowego w Brzesku. Komenda ta stała się integralną częścią nowo utworzonego systemu ochrony przeciwpożarowej w Polsce, mając na celu koordynację działań ratowniczych oraz zarządzanie jednostkami straży pożarnych na szczeblu powiatowym. W zbiorach archiwalnych komendy znajduje się rejestr stowarzyszeń i związków, który dokumentuje działalność straży pożarnych na terenie powiatu, a pierwsze daty wpisów pochodzą z 1952 roku.

Z archiwalnego rejestru wynika, że w tamtym okresie na terenie powiatu brzeskiego funkcjonowało 100 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, które zrzeszały łącznie 1069 członków. Spośród nich najbardziej liczną była OSP przy Państwowym Zakładzie Doświadczalnym w Zagórzycach, która skupiała 30 druhów. Dane te nie tylko obrazują zasięg i zaangażowanie lokalnych społeczności w działalność przeciwpożarową, ale także pokazują, jak istotną rolę pełniły OSP w systemie bezpieczeństwa publicznego w powojennym powiecie brzeskim.

Nb-22/135

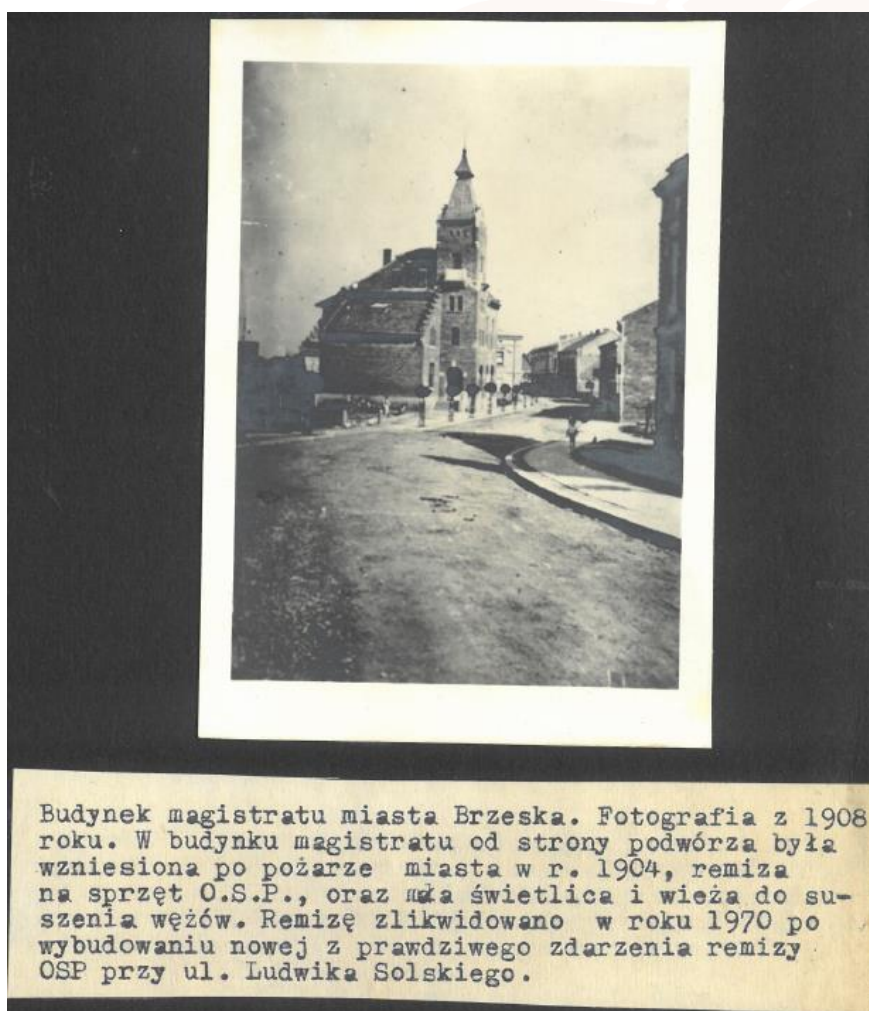
Nazwa Stowarzyszenia lub Związku: Ochotnicza Straż Pożarna w Gnojniku

1	2	3	4	5	6
Data wpisu do rejestru, imiona i nazwiska założycieli, siedziba i adres stowarzyszenia (art. 22, 23 prawa o stowarzyszeniach)	Dane statutowe. Zmiany statutu (art. 22, 28 prawa o stowarzyszeniach, § 4 rozporządzenia wykonawczego)	Ograniczenie działalności stowarzyszenia: załączenie (art. 25 pr. o stow.) ustanowienie kuratora (art. 25, 30 pr. o stow.) upadłość (art. 33 pr. o stow.) ograniczenie pełnomocnictwa zarządu (art. 22 p. o stow.) Pozbawienie prawa korzystania z nieruchomości publicznej lub zapomóg (art. 43 pr. o stow.)	Rozwiązanie (art. 25 pr. o stow.) likwidacja, uprzedzenie z rejestru (art. 33 prawa o stowarzyszeniach)	Skład zarządu (art. 23 prawa o stowarzyszeniach)	U w a g i
19 sierpnia 1952r. Ślesak Andrzej Ślarna Tadeusz Kosiński Stanisław Ślesak Stanisław Kosiński Henryk Łajda Szymon Ritcki Józef Kosiński Piotr	Stowarzyszenie działa na podstawie wzorcowego statutu, uchwalonego przez Zarząd Powiatowy w Brzesku dnia 18.01.1953r. Wznowienie z dnia 18.01.1953r. nr. 67, poz. 408			Prezes: Michale Józef Zam. Gnojnik 11 Nacelnik: Szymon Tadeusz Zam. Gnojnik 68 Zam. Nacelnika: Adam Ślarna Zam. Gnojnik 11 Sekretarz: Kosiński Tadeusz Zam. Gnojnik 208 Skarbnik: Kosiński Tadeusz Zam. Gnojnik 118 Gospodarz: Kosiński Franciszek Zam. Gnojnik 101	
1 październik 1954r.					
Teren działania: Gnojnik pow. Brzesko	Siedziba: Gnojnik				

Rys. 13. Widok oprawy rejestru stowarzyszeń wraz z przykładowym wpisem
Źródło: zbiory archiwalne KP PSP w Brzesku

Do 1969 roku siedziba Powiatowej Komendy Straży Pożarnych znajdowała się w budynku ówczesnych władz powiatowych – w magistracie przy ulicy Tadeusza Kościuszki w Brzesku. Z dniem 1 stycznia 1970 roku jednostka została przeniesiona do nowo wybudowanej strażnicy przy ulicy Solskiego 16, gdzie znalazła się również siedziba nowo powołanej Zawodowej Straży Pożarnej (ZSP) w Brzesku. Decyzję o jej utworzeniu podjął Minister Spraw Wewnętrznych. Została ona zorganizowana na bazie istniejącego wcześniej posterunku przeciwpożarowego działającego przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Brzesku, przejmując jego sprzęt oraz kilku etatowych strażaków.

Rys. 14. Fotografia budynku magistratu miasta wraz z opisem
Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

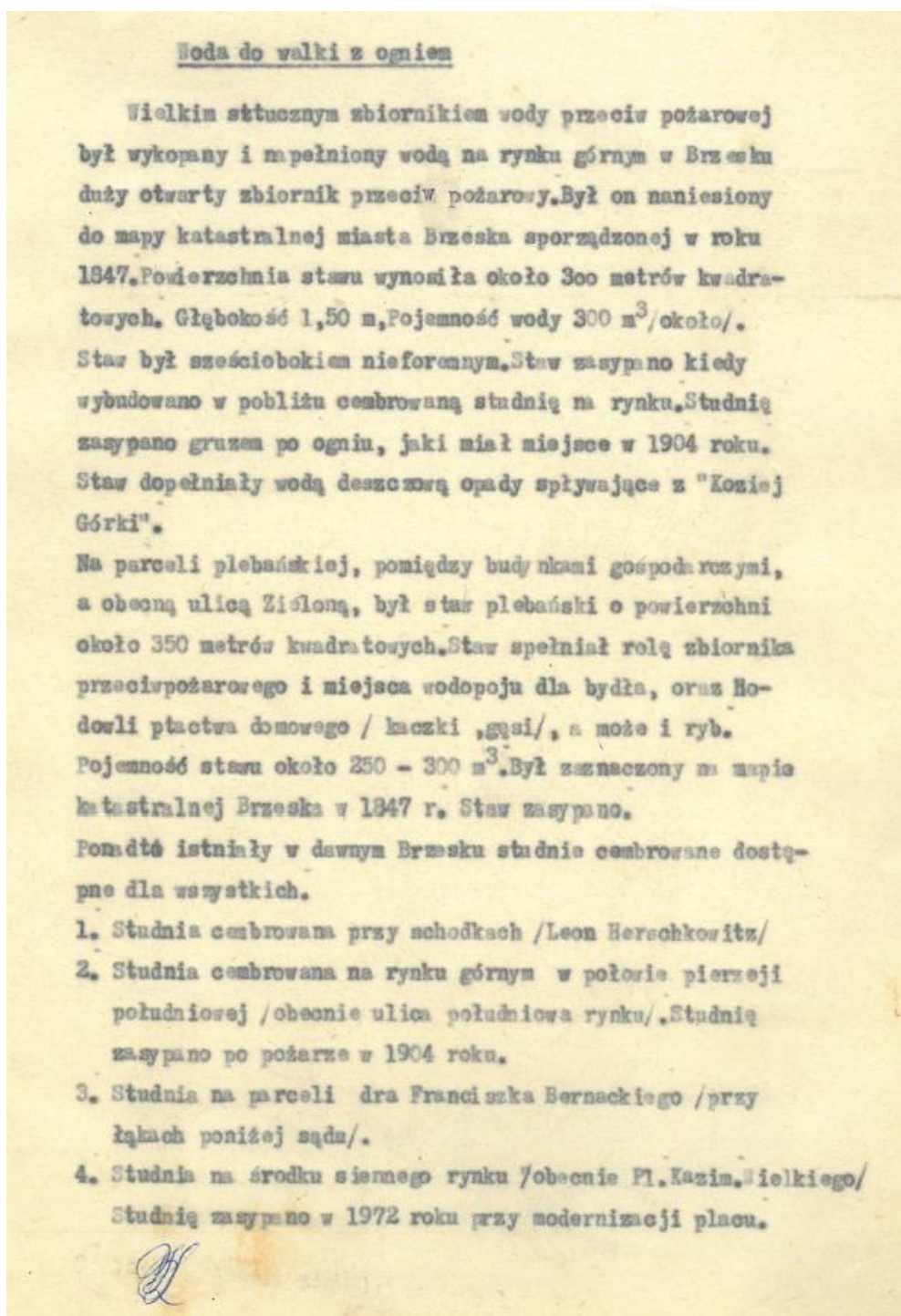
Rys. 15. Fotografia przedstawiająca prace przy budowie nowej siedziby Straży Pożarnych
Źródło: zbiory prywatne Piotra Słowiaka

Rys. 16. Nowopowstały budynek Straży Pożarnych w Brzesku z wozami bojowymi ZSP
Źródło: zbiory prywatne Piotra Słowiaka

Wśród zachowanych materiałów archiwalnych znajduje się także opis źródeł wody do celów przeciwpożarowych dla miasta Brzeska, sporządzony w 1973 roku przez Karola Bernackiego. Dokument ten zawiera szczegółowe zestawienie ówczesnych punktów czerpania wody do walki z ogniem, zlokalizowanych na terenie miasta.

Rys. 17. Opis wody do walki z ogniem autorstwa Karola Bernackiego (str. 1)
Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

5. Studnia czynna zlokalizowana w łaźni miejskiej.
6. Studnia cembrowana przy bóżnicy dolnej, na dolnym rynku/ obecnie Plac Zwirki i Wigury/.
7. Studnia na placu przy szpitalu powiatowym.
8. Studnia publiczna na przeciw budynku "Sokoła"/obecnie kina "Bałtyk".
9. Ponadto istniało w mieście Brzesku kilkanaście prywatnych studzien

Zasypane zbiorniki wodne to:

1. Jaz na "Traczu".
2. Jaz na rzece Uszwicy w pobliżu Starostwa/obecnie PPRN/
3. Staw na "Krzciance" zwanej "Trzcianką"/ob. Ogródek Jord./
4. Dwa stawy na targowicy miejskiej.

Niewyczerpanym źródłem wody dla celów gospodarczych i celów przeciwpożarowych, była i jest do dziś rzeka Uszwica.

W roku 1973 trwają prace związane z budową rurociągu wodnego o wydajności 24.000 m³ na dobę. Ujęcie wody z Dunajca w miejscowości Łukanowice, zakończenie rurociągu w Brzesku. Rurociąg ten zagwarantuje wodę dla rolnictwa, dla przemysłu, dla potrzeb ludności i dla celów przeciwpożarowych.

Obecnie miasto zaopatrywane jest w wodę przez Browar Okocim z ujęcia na rzece Uszwicy "Jaz" i stawy w parku, oraz w niewielkiej mierze ze stawów "Wolnego" na Słotwinie.

mgr Karol Bernacki

Rys. 18. Opis wody do walki z ogniem autorstwa Karola Bernackiego (str. 2)
Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

W materiałach dotyczących historii miasta Brzesko znajduje się również szczegółowe zestawienie pożarów, jakie miały miejsce na jego terenie w minionych dekadach. Opracowanie to zawiera daty zdarzeń, opis obiektów objętych ogniem, zakres strat materialnych, a także wskazanie źródeł informacji, z których zostały

zaczepnięte – zarówno z dokumentów urzędowych, jak i relacji prasowych czy przekazów ustnych.

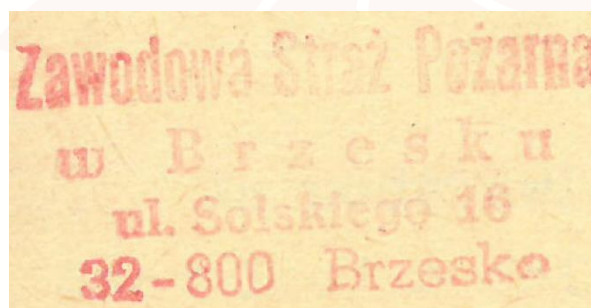
strona		
Daty ważniejszych i historycznie stwierdzonych pożarów jakie miały miejsce w miasteczku Brzesku		
Ce spłonęło	data lub rok	skąd zaczerpnięte wiadomości
Pożar niszczy miasto	1678	Ziemia Brzeska wyd. 1966 str 25
Płonę całe miasto i kościół	1723	"Książka Nowa Garb. i Szewsk. Cechu
Dom pański	1786	
własność Aleksandra z Łętowa Łętowskiego demy 4ch Żydów / niewie rni i trzech katelików/ Podobno spłonęły wtedy księgi metrykalne w parafii Brzesko. Był to rok powstania Kościuszkowskiego.	1784	" Bocheński Cyrkuł Państwo Brzesko spis gruntowych powiadaczy i domostw ze stodołami i numerami domów, oraz z podaniem obszarów w sążniach i morgach " Wysłane w 1785 roku
Płonę 50 domów na północ od gościenca cesarskiego	1852	
spłonęła apteka, bóżnica, pański dom i kościół parafialny	1863 17 lipca	Kronika Parafialna w Jadownikach i Książka Nowa Garb. i Szewskiego Cechu.
	1884	Ziemia Brzeska wyd. 1966
Całe miasto płonę ocalał kościół św. Ducha.	1890	" "
Spłonęło całe miasto, oba kościoły i gumna. Zostało miasto zamieszka- ie przez Żydów./ul. Zielona/	1904	" " " " i opowiadania naocznych świadków ks. Jana Fertuny, Zofii z Kamienia Bernackiej, Ludwika Bernackiego.
Kilka domów w czasie napadu Jadownik na Brzesko	1918	pamięć autora kroniki
Chane Zimet jeden dom	1928	"
Okupacja wysadzenie przez Niemców i spalenie bóżnicy wielkiej w synku.	1940	rek 1961 spłonęły biura "Bepu" wraz z dokumentami, P.P.B. w Brzesku.
Stodoły w Majątku W.Szk. Rol.na Równi.	1971	"

Rys. 19. Wykaz pożarów miasta Brzesko z 1971 roku autorstwa Karola Bernackiego
Źródło: zbiory prywatne Karola Bernackiego

W wyniku reformy administracyjnej państwa i likwidacji powiatów, z dniem 1 lipca 1975 roku, jednostka została przekształcona w Komendę Rejonową Straży Pożarnych (KRSP), dostosowując swoją strukturę organizacyjną do nowego podziału terytorialnego kraju.

Od tego czasu, aż do dnia 30 czerwca 1992 roku, funkcję komendanta pełnił ppłk poż. inż. Roman Palej, który kierował komendą w okresie intensywnych zmian organizacyjnych i modernizacji służby.

Rys. 20. Pieczętki Komendy Rejonowej Straży Pożarnych oraz Zawodowej Straży Pożarnej w Brzesku oraz pieczętka wraz z podpisem ówczesnego Komendanta Rejonowego Straży Pożarnych

Źródło: zbiory archiwalne KP PSP w Brzesku

Z tamtego okresu pochodzi również schemat organizacyjny etatów osobowych, dokumentujący ówczesny układ stanowisk oraz tryb pracy.

PREZYDIUM
Powiatowej Rady Narodowej
w BRZESKU

Wpłynęło dn. 9.07.1975
L. ds. 403

WOJEWÓDZKI
Tarnów

Tymczasowy schemat organizacyjny etatów osobowych przyznanych do Komendy Rejonowej Straży Pożarnej w Brzesku oraz jednostki taktycznej zawodowej Straży Pożarnej na dzień 1 lipca 1975 r.

Poj. I. 01. 4/2/75

Rodzaj stanowiska pracy	System zatrud.	Stan etatów	Grupa uposażenia	Stopień służbowy
I. Komenda				
Komendant	dzienny	1	10 E - A	mł.kpt - mjr
D-ca pluton.d/s ZSP	dzienny	-	11 E - A	chor. - kpt.
St.podof.d/s zap.poż.	dzienny	2	13 E - A	ogn. - st.ogn.
St.podof.d/s oper.szk.	dzienny	1	13 E - A	ogn. - st.ogn.
St.podof.d/s og.org.	dzienny	1	13 E - A	ogn. - st.ogn.
St.podof.d/s kwaterm.	dzienny	1	13 E - A	ogn. - st.ogn.
Dyspozytor RSK	12 / 24	3	14 E - A	ogn. - st.ogn.
Mechanik-kierowca	dzienny	-	13 E - A	ogn. - st.ogn.
Mechanik-kierowca	24/48	3	Lp.1 E-A	ogn. - st.ogn.
Razem Komenda		12		
II. Jednostka taktyczna				
D-ca plutonu	dzienny	1	11 E - A	chor. - kpt.
Szef zmiany	24 / 48	-	13 E - A	ogn. - st.ogn.
D-ca sekcji	24 / 48	3	14 E - A	ogn. - st.ogn.
Mechanik-kierowca	24 / 48	6	Lp.1 E-A	ogn. - st.ogn.
Roty	24 / 48	12	15 E - A	str. - st.str.
Dyspozytor	12 / 24	-	14 E - A	ogn. - st.ogn.
Służba wewnętrzna	24 / 48	3	15 E - A	str. - st.str.
Razem jednostka taktyczna		25		
O g ó ł e m		37		

Uwaga : d-ca roty może uzyskać stopień służbowy : młodszy ogniomistrz - po uzyskaniu wykształcenia kwalifikacyjnego w zakresie młodego podoficera.

ppłh. por. Aleksander Mamon
Wojewódzki Komendant

Rys. 21. Pierwotny schemat organizacyjny etatów osobowych przyznanych z dniem 1 lipca 1975 roku KR PSP oraz ZSP

Źródło: zbiory archiwalne KP PSP w Brzesku

+ 48 47 831 44 00
+ 48 47 831 44 13

kppspbrzesko@malopolskie.straz.gov.pl
www.gov.pl/web/kppsp-brzesko

ul. Solskiego 16
32-800 Brzesko

W 1983 roku, na Placu Kazimierza Wielkiego w Brzesku, nadano Zawodowej Straży Pożarnej w Brzesku sztandar, będący symbolem uznania dla dotychczasowej działalności oraz uhonorowaniem służby funkcjonariuszy w ochronie życia, zdrowia i mienia obywateli. Akt ten miał wymiar nie tylko ceremonialny, ale również historyczny i środowiskowy, podkreślając znaczenie jednostki w lokalnym systemie bezpieczeństwa.

Rys. 22. Widok strony głównej sztandaru ZSP z 1983 roku
Źródło: opracowanie własne

Rys. 23. Widok strony odwrotnej sztandaru ZSP z 1983 roku
Źródło: opracowanie własne

Centralnym momentem uroczystości z 1983 roku było wręczenie sztandaru przez przedstawiciela władz rejonowych ówczesnemu Komendantowi Rejonowemu Straży Pożarnych ppłk. poż. inż. Romanowi Palejowi. Plac Kazimierza Wielkiego zgromadził licznych mieszkańców, przedstawicieli władz rejonowych, wojskowych, milicyjnych oraz formacji strażackich z całego regionu. To właśnie tam sztandar ZSP w Brzesku został po raz pierwszy zaprezentowany i oddany pod opiekę zawodowej formacji.

Rys. 24. Fotografie z ceremonii nadania sztandaru ZSP w Brzesku w 1983 roku – widok trybuny honorowej oraz uroczysta prezentacja sztandaru
 Źródło: zbiory prywatne Piotra Słowiaka

+ 48 47 831 44 00
 + 48 47 831 44 13

kppspbzesko@malopolskie.straz.gov.pl
www.gov.pl/web/kppsp-brzesko

ul. Solskiego 16
 32-800 Brzesko

Rys. 25. Fotografia przedstawiająca ppłk. poż. inż. Romana Paleja odbierającego nowo nadany sztandar ZSP w Brzesku

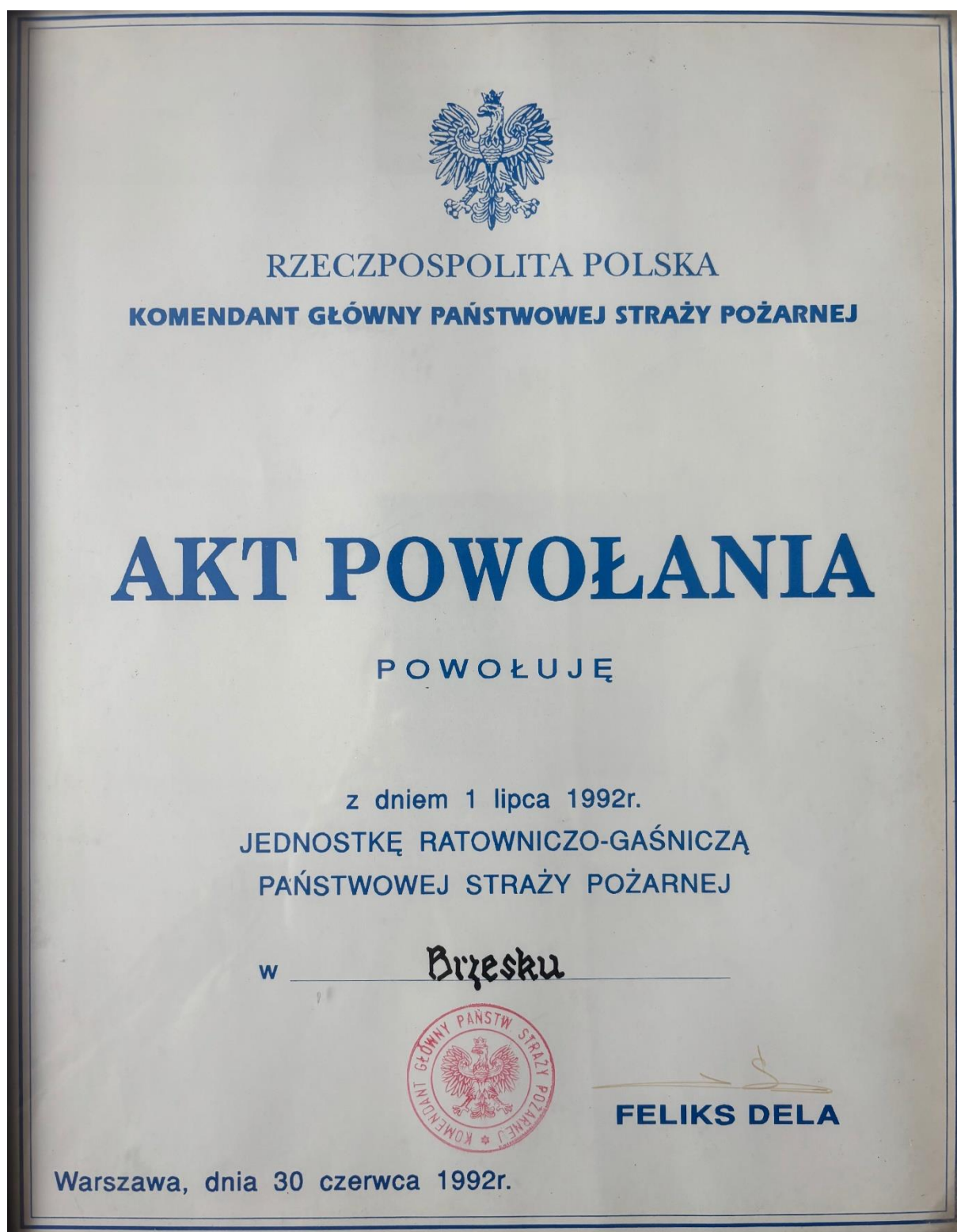
Źródło: zbiory prywatne Piotra Słowiaka

Z dniem 1 lipca 1992 roku, na mocy ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, została powołana do życia Państwowa Straż Pożarna jako zawodowa, zhierarchizowana formacja ratownicza o charakterze mundurowym. Równolegle rozpoczęto wdrażanie nowych przepisów oraz realizację szerokiego zakresu zadań z dziedziny ratownictwa i ochrony ludności.

W powiecie brzeskim powyższe procesy odzwierciedliły się likwidacją Komendy Rejonowej Straży Pożarnej oraz Zawodowej Straży Pożarnej. W ich miejsce powołano Komendę Rejonową Państwowej Straży Pożarnej (KR PSP) wraz z Jednostką Ratowniczo-Gaśniczą Państwowej Straży Pożarnej (JRG PSP), która

w sposób bezpośredni przejęła zakres zadań ZSP. Pierwszym Komendantem Rejonowym Państwowej Straży Pożarnej był st. kpt. inż. Janusz Stawarz.

Rys. 26. Akt powołania JRG PSP w Brzesku

Źródło: opracowanie własne

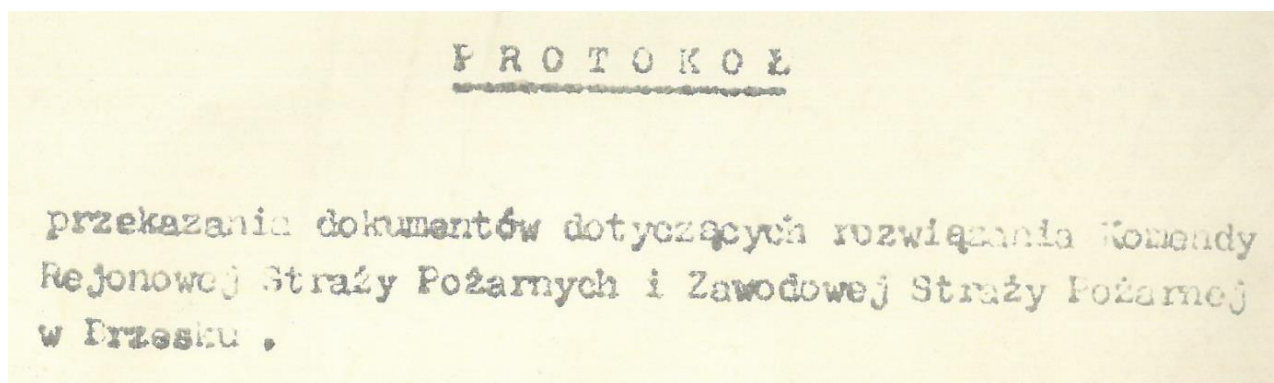
+ 48 47 831 44 00
+ 48 47 831 44 13

kppspbrzesko@malopolskie.straz.gov.pl
www.gov.pl/web/kppsp-brzesko

ul. Solskiego 16
32-800 Brzesko

Rys. 27. Nagłówek protokołu przekazania dokumentów dotyczących rozwiązania KRSP oraz ZSP
Źródło: zbiory archiwalne KP PSP w Brzesku

Rys. 28. Pieczętka KR PSP w Brzesku oraz pieczętka wraz z podpisem pierwszego Komendanta Rejonowego PSP z 1994 roku
Źródło: zbiory archiwalne KP PSP w Brzesku

P L A N

zagospodarowania rzeczowych składników majątkowych ,środków pieniężnych ,zadań inwestycyjnych , etatów i innych dokumentów byłej Komendy Rejonowej Straży Pożarnej oraz Zawodowej Straży Pożarnej w Brzesku .

Na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów prawnych oraz dokonanych analiz i potrzeb wyposażenia nowopowołanych jednostek : KR PSP i JRG PSP proponuje się następujące zagospodarowanie majątku dotychczas istniejących jednostek KRSP i ZSP Brzesko :

przekazać w użytkowanie :

- KR PSP 1 samochód operacyjny Sop FSO ,1 samochód dostawczy marki Żuk .
- JRG pozostałe samochody gaśniczo-specjalne w ilości 8 sztuk , a to :
 - Jelcz 004 GCBA - 1 szt.
 - Star 244 GBA - 1 szt.
 - Star A29 GPr - 1 szt.
 - Star 266 Dow.Bat.1 szt.
 - Ifa SD-30 - 1 szt.
 - Żuk SP-Gaz - 1 szt.
 - Żuk A 151 - 1 szt.
 - Żuk A1511 - 1 szt.

Rys. 29. Wybrane fragmenty planu zagospodarowania byłej KRSP i ZSP w Brzesku
Źródło: zbiory archiwalne KP PSP w Brzesku

Dotychczasowa ilość etatów wynosiła :	
- w KRSP	- 8
- w ZSP	- 46

Razem :	54
W nowopowstających jednostkach planuje się etaty w ilości :	
- w KR PSP	- 12
- w JRG PSP	- 42

Razem :	54
W związku z powyższym proponuje się przesunięcie 4 etaty z dotychczasowej ZSP do nowotworzonej KR PSP .	
Uzasadnienie : przyszła jednostka KR PSP przejmie obsadę etatową RSK / dyspozytorów / .	

Rys. 30. Fragment planu zagospodarowania byłej KRSP i ZSP w Brzesku dotyczący liczby etatów
Źródło: zbiory archiwalne KP PSP w Brzesku

Ważnym etapem rozwoju PSP było powołanie do życia krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (KSRG), który rozpoczął funkcjonowanie 1 stycznia 1995 roku. System ten został zaprojektowany jako spójna struktura współpracy jednostek PSP, OSP oraz innych służb i instytucji zaangażowanych w działania ratownicze. Na mocy zawieranych porozumień wypracowano zasady współdziałania i ustalono relacje między poszczególnymi podmiotami systemu.

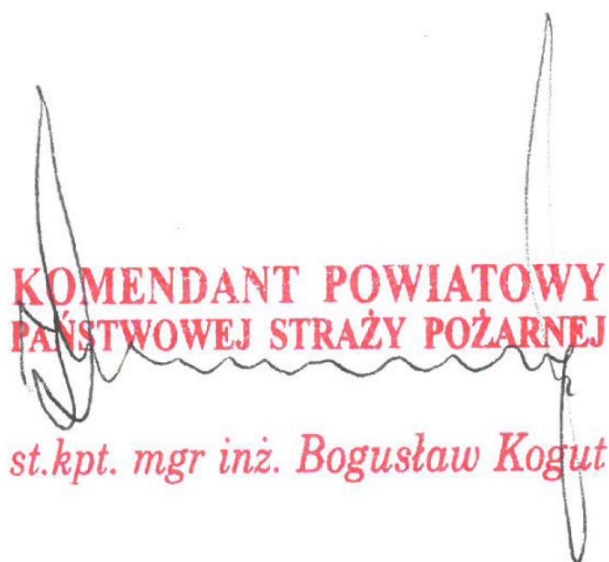
Z dniem 1 stycznia 1999 roku weszła w życie reforma administracji publicznej, która wprowadziła nowy trójstopniowy podział terytorialny państwa, przywracając m.in. powiaty jako jednostki samorządu terytorialnego. Zmiany te miały istotne konsekwencje dla funkcjonowania Państwowej Straży Pożarnej, w tym również dla struktur ratowniczych na terenie powiatu brzeskiego. Wdrożenie reformy wymagało znaczącego wysiłku organizacyjnego na wszystkich szczeblach PSP.

W Brzesku, w miejsce dotychczasowej Komendy Rejonowej PSP, utworzono Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej, której pierwszym komendantem był mł. kpt. inż. Bogusław Kogut.

**KOMENDA POWIATOWA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
w Brzesku woj. małopolskie**

**KOMENDANT POWIATOWY
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ**
st.kpt. mgr inż. Bogusław Kogut

Rys. 31. Pieczętka KP PSP w Brzesku oraz pieczętka wraz z podpisem pierwszego Komendanta Powiatowego PSP z 2002 roku
Źródło: zbiory archiwalne KP PSP w Brzesku

Kolejnymi Komendantami Powiatowymi Państwowej Straży Pożarnej w Brzesku byli:

- st. bryg. mgr inż. Dariusz Pęcak (od 2002 do 2016 roku),
- st. bryg. mgr inż. Piotr Strojny (od 2016 do 2020 roku),
- bryg. mgr inż. Piotr Słowiak (2020 rok),
- st. bryg. mgr inż. Janusz Potera (od 2020 roku).

KOMENDANT POWIATOWY
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
st. bryg. mgr inż. Dariusz Pęczak

KOMENDANT POWIATOWY
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
st. bryg. mgr inż. Piotr Strojny

KOMENDANT POWIATOWY
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
Słowiak
bryg. mgr inż. Piotr Słowiak

KOMENDANT POWIATOWY
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
st. bryg. mgr inż. Janusz Potera

Rys. 32. Pieczętki wraz z podpisami kolejnych Komendantów Powiatowych PSP w Brzesku
Źródło: zbiory archiwalne KP PSP w Brzesku

Obecnie w ramach Komendy Powiatowej PSP w Brzesku funkcjonuje 6 komórek organizacyjnych:

– Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza,

- sekcja do spraw kontrolno-rozpoznawczych,
- sekcja do spraw organizacyjno-kadrowych,
- sekcja do spraw kwatermistrzowskich,
- wydział do spraw operacyjno-szkoleniowych, w ramach którego działa stanowisko kierowania komendanta powiatowego PSP,
- sekcja do spraw finansów.

W strukturze jednostki organizacyjnej zatrudnionych jest 58 funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej, z czego 47 pełni służbę w systemie zmianowym, a 11 w systemie codziennym. Dodatkowo, komenda zatrudnia 3 pracowników cywilnych. Na wyposażeniu KP PSP w Brzesku znajduje się łącznie 11 pojazdów, w tym 6 użytkowanych przez Jednostkę Ratowniczo-Gaśniczą oraz 5 będących na stanie komendy.

Taki potencjał kadrowy i techniczny wykorzystywany jest do realizacji zadań związanych z ochroną przeciwpożarową oraz prowadzeniem działań ratowniczych na terenie powiatu brzeskiego. Jego uzupełnieniem są Ochotnicze Straże Pożarne. W 7 gminach powiatu funkcjonuje łącznie 60 jednostek OSP, z czego 17 włączonych jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. We wszystkich tych jednostkach działa łącznie 1670 czynnych druhów gotowych do udziału w działaniach związanych z ochroną życia, zdrowia, mienia i środowiska.

Rys. 33. Funkcjonariusze KP PSP w Brzesku, rok 2007
Źródło: zdjęcie autorstwa Jana Parucha

+ 48 47 831 44 00
+ 48 47 831 44 13

kppspbrzesko@malopolskie.straz.gov.pl
www.gov.pl/web/kppsp-brzesko

ul. Solskiego 16
32-800 Brzesko

WRĘCZENIE SZTANDARU – KP PSP BRZESKO – XXIV.V.MMXXV

W pierwszym rzędzie od strony lewej od dołu: asp. Rafał Wołowczyk, st. ogn. Marcin Sokoł, st. asp. Artur Janisz, st. ogn. Wiesław Gawlik, st. str. Daniel Kita, st. ogn. Przemysław Duda, asp. sztab. Piotr Zapart, st. ogn. Marcin Gurgul, asp. sztab. Piotr Kuras, mł. ogn. Rafał Chudoba, st. ogn. Janusz Poera, st. ogn. Andrzej Kofka, asp. sztab. Krzysztof Baran, kpt. Piotr Lach, Anna Petula, Magdalena Szoł, mł. ogn. Grzegorz Domagała, mł. kpt. Damian Świerczak, st. kpt. Szymon Planeta

W drugim rzędzie od lewej: st. ogn. Paweł Brzek, st. kpt. Paweł Machal, st. ogn. Filip Grzesik, Zbigniew Nalepa, sekc. Jakub Sydek, st. str. Karol Wolch, asp. sztab. Tomasz Nowak, kpt. Wojciech Cebanowski, st. sekc. Maciej Janik, sekc. Tomasz Kozdroj, asp. Krystian Karaś, st. ogn. Rafał Ujyski, asp. Grzegorz Socheli, asp. Piotr Jarmozek, st. asp. Szymon Podles, st. ogn. Stanisław Przybyło, st. ogn. Marcin János, st. asp. Andrzej Gągitek

W trzecim rzędzie od lewej: st. ogn. Karol Hanek, asp. sztab. Sławomir Michalik, sekc. Rafał Janik, mł. asp. Krzysztof Kozdroj, mł. ogn. Daniel Slobodzien, asp. Arkadiusz Stypka, st. ogn. Tomasz Malaga, st. str. Mateusz Jasiek, st. sekc. Michał Skonorski, st. ogn. Tadeusz Goloniec, mł. asp. Artur Sperka, st. ogn. Krzysztof Damian, kpt. Rafał Rózek, kpt. Łukasz Bednarczyk, st. ogn. Grzegorz Rębacz, asp. Dariusz Przybyło, st. sekc. Wojciech Kowalczyk, asp. Rafał Kokoszka, kpt. Dominik Machal, mł. ogn. Rafał Gawliwicz

Rys. 34. Kadra KP PSP w Brzesku, rok 2025
Źródło: zasoby własne KP PSP w Brzesku

+ 48 47 831 44 00
+ 48 47 831 44 13

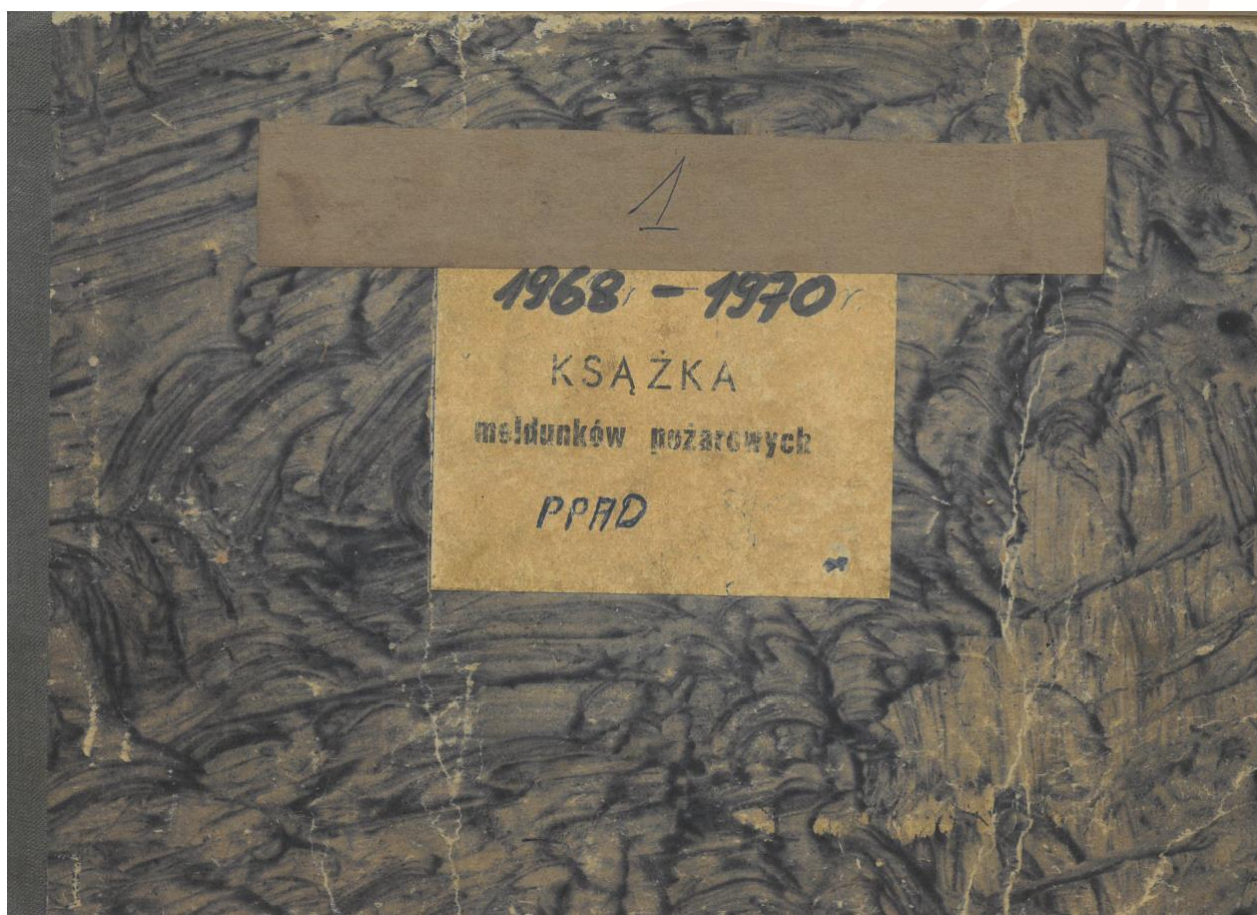

kppspbzesko@malopolskie.straz.gov.pl
www.gov.pl/web/kppsp-brzesko

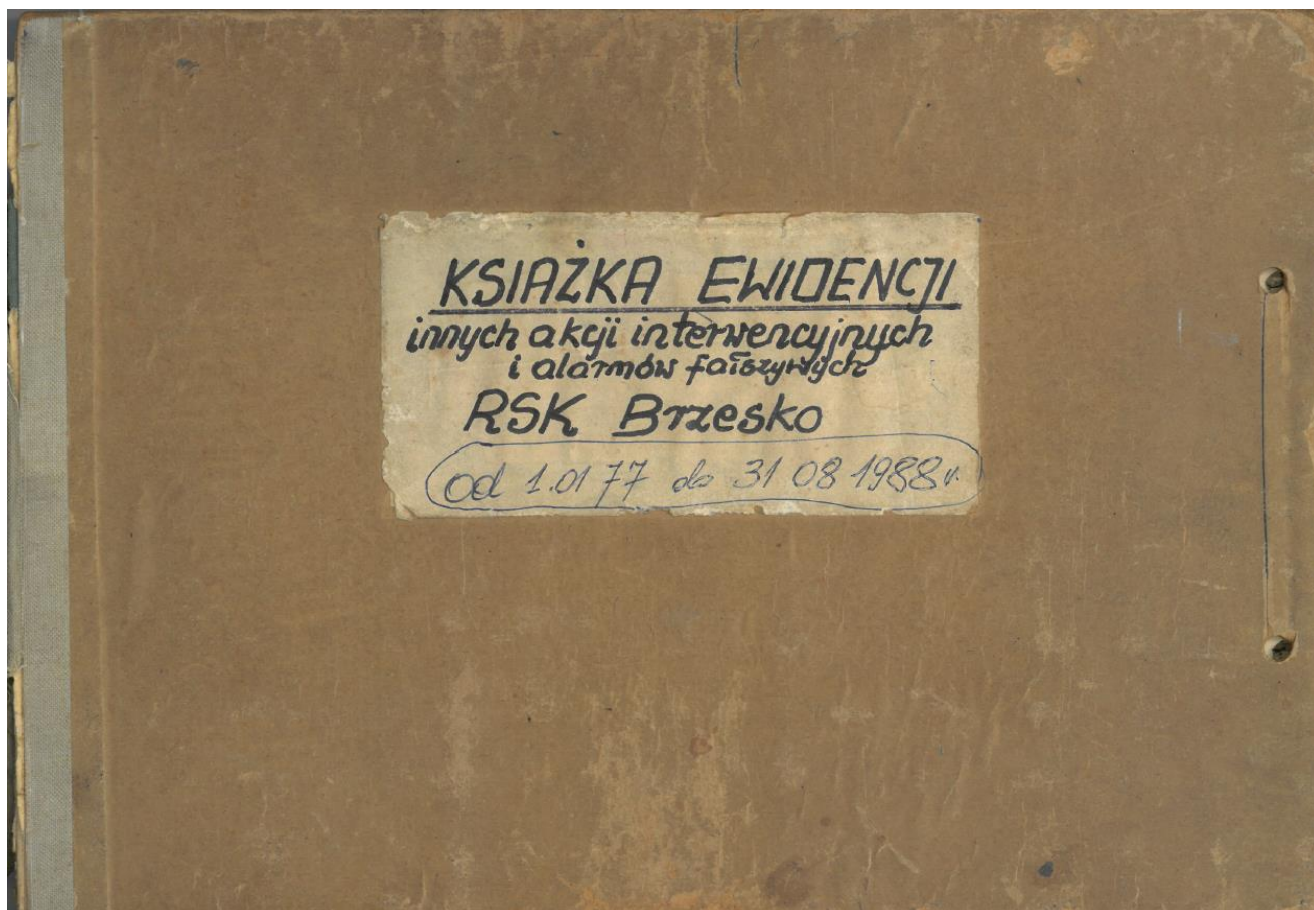
ul. Solskiego 16
32-800 Brzesko

W zbiorach archiwalnych Komendy Powiatowej PSP w Brzesku znajduje się wiele interesujących materiałów dokumentujących działalność jednostki na przestrzeni lat. Do najciekawszych należą m.in. *książki meldunków pożarowych* oraz *książki ewidencji innych akcji interwencyjnych i alarmów fałszywych*. Pełniły one wówczas funkcję analogiczną do współczesnego Systemu Wspomagania Decyzji Państwowej Straży Pożarnej, który gromadzi i przetwarza dane dotyczące interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej, w tym pożarów, miejscowych zagrożeń oraz alarmów fałszywych. Archiwalne zapisy stanowią cenne źródło wiedzy o historii lokalnego pożarnictwa.

Rys. 35. *Książka meldunków pożarowych* z 1968 roku
Źródło: zbiory archiwalne KP PSP w Brzesku

Rys. 36. Książka ewidencji innych akcji interwencyjnych i alarmów fałszywych z 1977 roku
Źródło: zbiory archiwalne KP PSP w Brzesku

Opracowanie:

kpt. Łukasz Bednarczyk
KP PSP w Brzesku

Z okazji nadania sztandaru Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Brzesku.

Brzesko, 24 maja 2025 roku

+ 48 47 831 44 00
+ 48 47 831 44 13

kppspbzesko@malopolskie.straz.gov.pl
www.gov.pl/web/kppsp-brzesko

ul. Solskiego 16
32-800 Brzesko